



Consiliul Județean Harghita
Hargita Megye Tanácsa

RCJHRJ/2 (10/12/2013)

Nr. înreg.: 24654/10.12.2013

RAPORT

PRODUCȚIA DE LAPTE ÎN JUDEȚUL HARGHITA

Raportor: **Biroul de Analiză și Sinteză**

Consiliul Județean Harghita

Documente de referință:

- Institutul Național de Statistică
- Agenția de Plăți și Intervenție Agricolă
- Ministerul Agriculturii și Dezvoltare Rurală
- Rapoartele și datele legate ale:
 - o Autorității Naționale Sanitar Veterinar și Siguranța Alimentelor
 - o Agenției Naționale de Administrare Fiscală
 - o Instituției de Cercetare a Economiei Agrare

I. Introducere

La data de 13 septembrie 2013 a fost organizată o ședință cu membrii consiliului de administrație a Asociației Éló Szövet la care una dintre temele discutate în cadrul proiectului „drumul laptelui” a fost necesitatea elaborării a unui studiu privind producătorii de lapte. În acest scop este nevoie de o cercetare, o cartografiere a crescătorii de animale despre situația animalelor și despre furajare. Totodată este necesară comparația importului de lapte cu exportul (cantitatea laptelui produs în județ, cantitatea exportului de lapte din județ), clarificarea regulamentului care trebuie să fie luat în considerare în timpul servirii pieței locale cu lapte, și întrucât capacitatea de producție a laptelui este influențată de numărul animalelor, trebuie să fie evaluată rata de creștere a animalelor, având în vedere creșterea randamentelor preconizate. În acest scop s-a elaborat acest studiu, care ajută la clarificarea situației curente.

II. Principalele constatări

Producerea laptelui, sistemul cotei de lapte

Ca membru al Uniunii Europene, România aplică sistemul cotei de lapte, din anul 2007. Sistemul reglementează producerea și achiziția laptelui, deci determină toată piața a produselor lactate. Este vorba despre un sistem complex, care afectează atât producătorii cât și cumpărătorii. Cota de lapte funcționează în două nivele, deci există nivelul țării, și cota de lapte individual aplicată producătorilor și cumpărătorilor de lapte. La nivelul producătorilor există două tipuri de cote, cota pentru livrări și cota pentru vânzări directe. Rata celor două cote din cota totală este 40% pentru livrări și 60% pentru vânzare directă, dar în 2012/2013, repartizarea efectivă a fost 47%-53%¹. Depășirea cotelor este sancționată, care în cazul țării este de 27,83 de euro pentru fiecare 100 kg de lapte produs în plus.²

Livrarea înseamnă că producătorul vinde lapte numai pentru un achizitor autorizat, care poate fi un cumpărător (ex. asociație, posesor), sau poate fi o firmă care prelucrează laptele. În cazul acesta volumul laptelui poate fi monitorizat, întrucât și producătorul și achizitorul sunt în sistem și sunt obligați pentru prezentarea rapoartelor lunare și anuale. Cota de vânzare directă nu poate fi măsurată exact, pentru că valoarea se bazează pe declarațiile producătorilor. Această categorie conține toate vânzările realizate de producător, cum ar fi de exemplu vânzarea pe târg. În sistemul cotei de lapte, unitatea de măsură a laptelui este kilogramul, care este definit conform formularului următor: *masa laptelui (kg) = volumul laptelui (l) x 1,03*

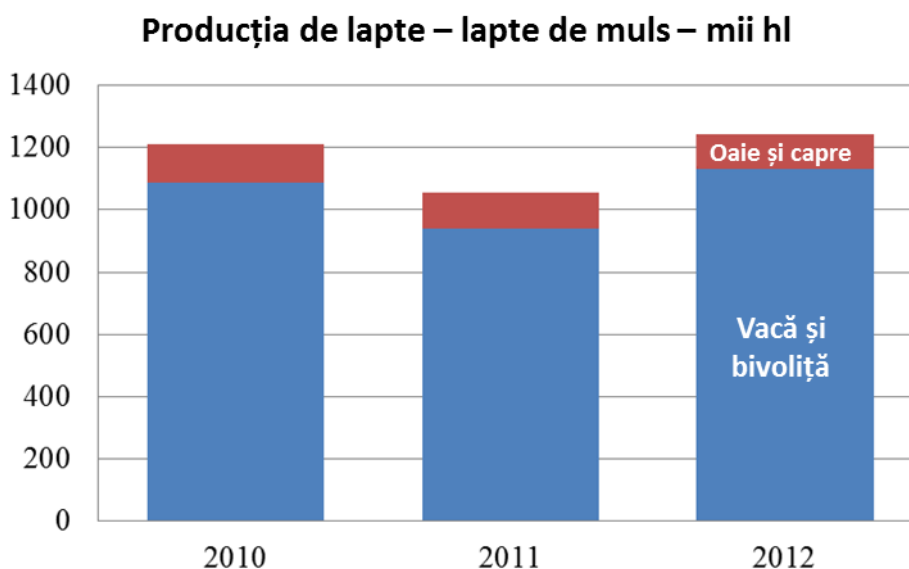
La nivelul țării, în anul de cotă 2012/2013, cota de livrare a fost 1 522 mii de tone, din care a fost utilizată aproximativ 53%, deci volumul livrat a fost 803.000 de tone. În cazul cotei de vânzare directă, din cota națională de 1 723 mii de tone, a fost utilizată 885 000 de tone, care înseamnă o rată de utilizare mai mult de 51%.³

¹ REGULAMENTUL DE PUNERE ÎN APLICARE (UE) NR. 341/2013 AL COMISIEI din 16 aprilie 2013 privind repartizarea între „livrări” și „vânzări directe” a cotelor naționale de lapte stabilite pentru perioada 2012-2013 în anexa IX la Regulamentul (CE) nr. 1234/2007 al Consiliului

² Ghidul Producătorului În Sistemul Cotei De Lapte (http://www.apia.org.ro/cota_lapte/ghid%20producator.pdf)

³ www.aki.gov.hu

La nivelul județului Harghita, producția de lapte a atins nivelul de 1,4 milioane de hectolitri în anii 2010 și 2012, conform datelor Instituției de Statistică Română. În anul 2011, nivelul producției a fost mai mică, adică 1,2 milioane hl. Aceste cantități conțin și laptele muls și cel consumat de către vitei. Cantitatea laptelui muls în 2012 a fost 1,13 milioane de hectolitri, care reprezintă 89,33% din cantitatea totală de lapte de vaci și bivolițe. Instituția Națională de Statistică nu face nici o diferență dintre cantitatea laptelui livrat și cantitatea laptelui vândut direct. Având în vedere cele mai sus, masa laptelui de muls a fost 116,39 mii de tone.



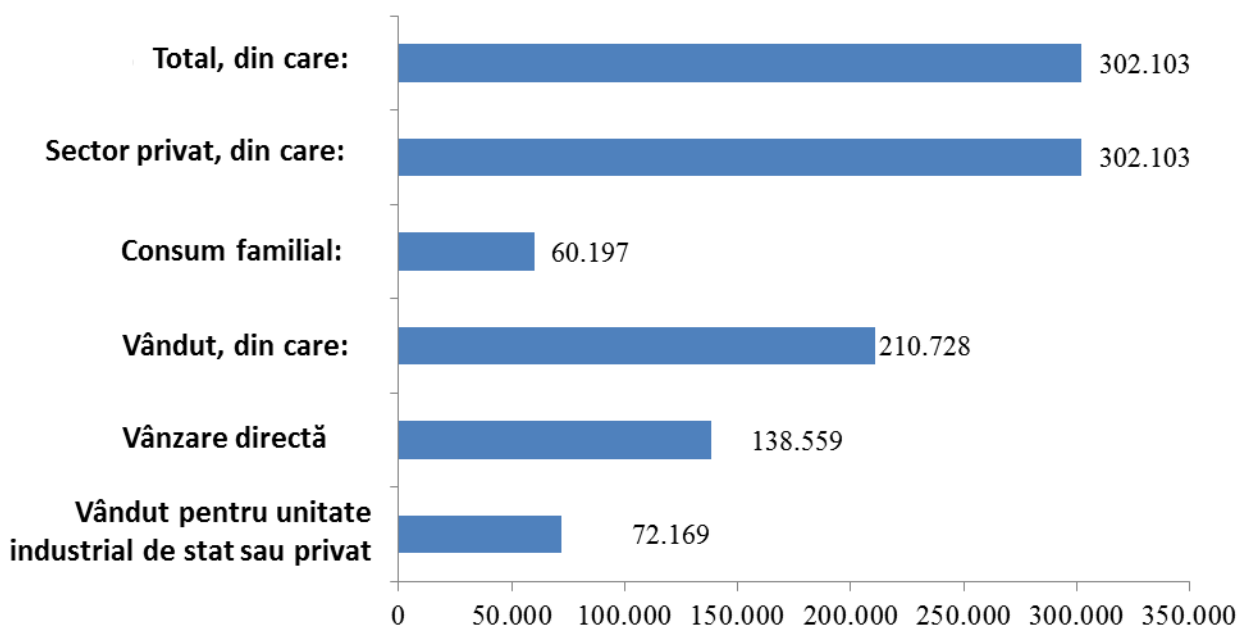
Schema nr. 1: cantitatea laptelui muls

Producția de lapte de oaie și capre, a atins nivelul de 112 000 hl în anul 2012, totalizând nivelul producției de lapte a crescut până la 1,24 milioane hl. Această valoare este mai mare cu 2,64% față de nivelul anului 2010, și cu 17,5% față de 2011. Schema nr. 1. arată evoluția producției de lapte în județul Harghita între 2010-2012⁴

După datele Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, în primul trimestru al anului 2013, producția laptelui de vacă și bivoliță a fost peste 300 000 hl. Schema nr. 2 arată producția de lapte pe perioada ianuarie-martie 2013.

⁴ Editare proprie, sursa datelor: INS

Producția de lapte de vacă și bivoliță - hl



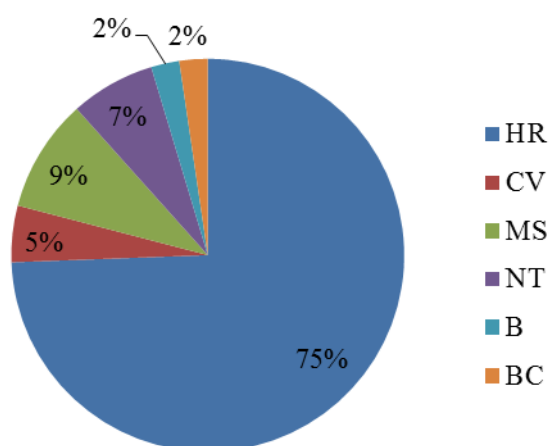
Schema nr. 2: Producția de lapte pe perioada ianuarie-martie 2013⁵

Având în vedere anul de cotă 2013/2014, nivelul cotei de livrare individuale în județul Harghita este de 42 198,47 tone. Structura sistemului permite urmărirea mișcării a laptelui, adică arată că un producător la cine predă laptele. Pe baza acesteia, se poate observa că există 43 de achizitori, în majoritate din județul Harghita, dar există și din alte județe. Schema nr. 3 arată repartizarea procentuală a celor 43 de achizitori pe județe. ⁶ Cum arată și schema nr. 3, 32 de achizitori din 43, sunt de la județul Harghita, iar celelalte 11, sunt, mai ales, din județe vecine.

⁵ Sursa datelor: MADR

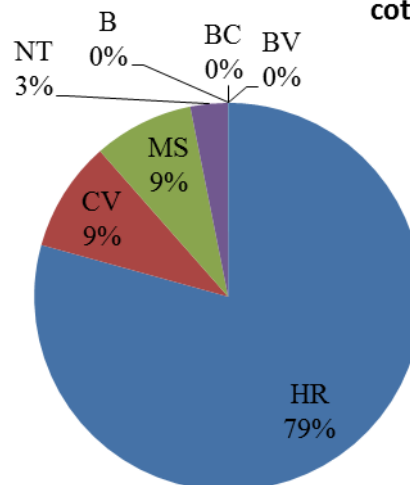
⁶ A Mezőgazdasági Intervenció és Kifizetési Ügynökség (APIA) adatai alapján saját szerkesztés

Defalcarea achizitorilor pe județe



Schema nr. 3 Defalcarea achizitorilor pe județe

Defalcarea achizitorilor în funcție de cota de lapte

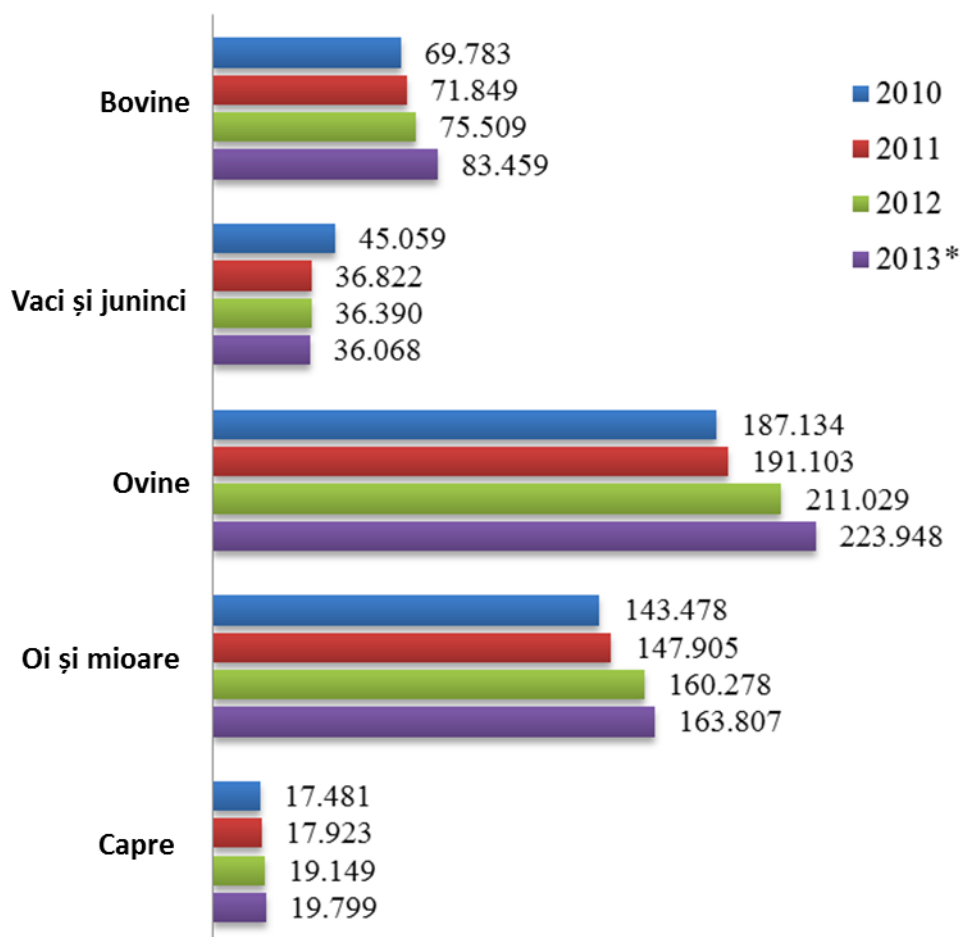


Schema nr. 4 Defalcarea achizitorilor în funcție de cota de lapte

După datele Agenției de Plăți și Intervenție Agricole, producătorii predau 33 460 tone de lapte (aproximativ 324 885 hl) pentru achizitorii județene, și 8 740 tone de lapte (~ 84 809 hl) pentru achizitorii externe. Acesta înseamnă că 21% din cota de livrare părăsește județul. Repartizarea achizitorilor pe baza cotei de lapte este prezentat pe schema nr. 4.

Efectivul animalelor

Producția de lapte este influențată mai ales de efectivul animalelor. Chiar dacă în cazul județului Harghita efectivul animalelor este redus față de un alt județ care nu are zone montane extinse, totuși numărul bovinelor se află peste media națională. După datele din 2012, numărul bovinelor în România a fost mai mult de 2 milioane de capete, din care numărul bovinelor din județul Harghita reprezintă 3,7%, ceea ce înseamnă 75,5 mii de capete, care este cu mult peste media națională de 48000 de capete. Din numărul bovinelor 50 400 de capete sunt vaci și juninci, care reprezintă 4% din nivelul națională (1,3 milioane). În cazul ovinelor, numărul județean rămâne sub media națională, pentru că în județul a fost aproximativ 202 000 de capete în 2012, care reprezintă numai 2,3% din numărul național de 9 milioane.



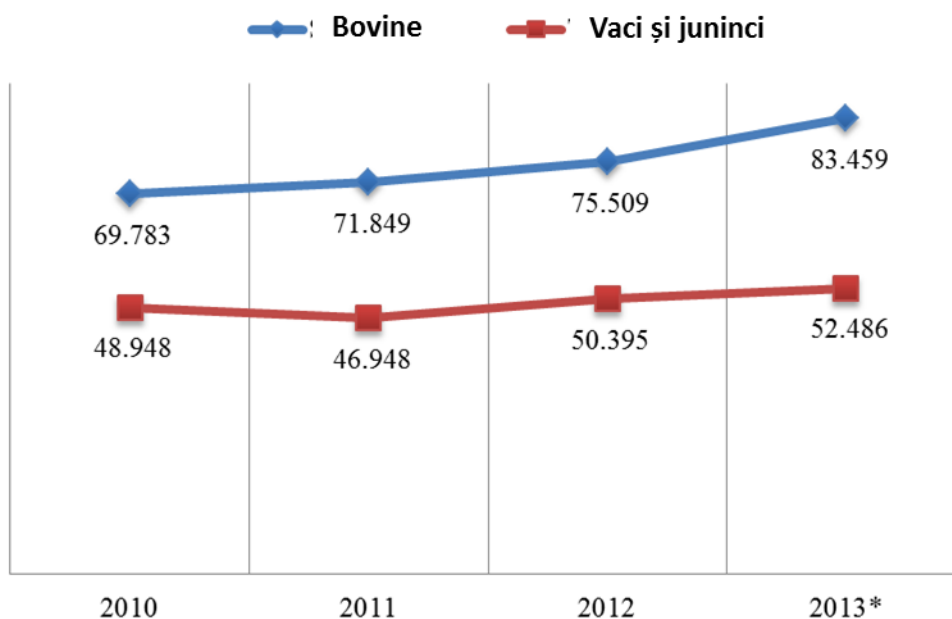
Schema nr. 5: Evoluția numărului animalelor în județul Harghita, în perioada 2010-2013 (* până la sfârșitul lunii noiembrie 2013) – capete.

Schema nr. 5 arată cum a evoluat efectivul animalelor relevante în județul Harghita, între anii 2010-2013.⁷

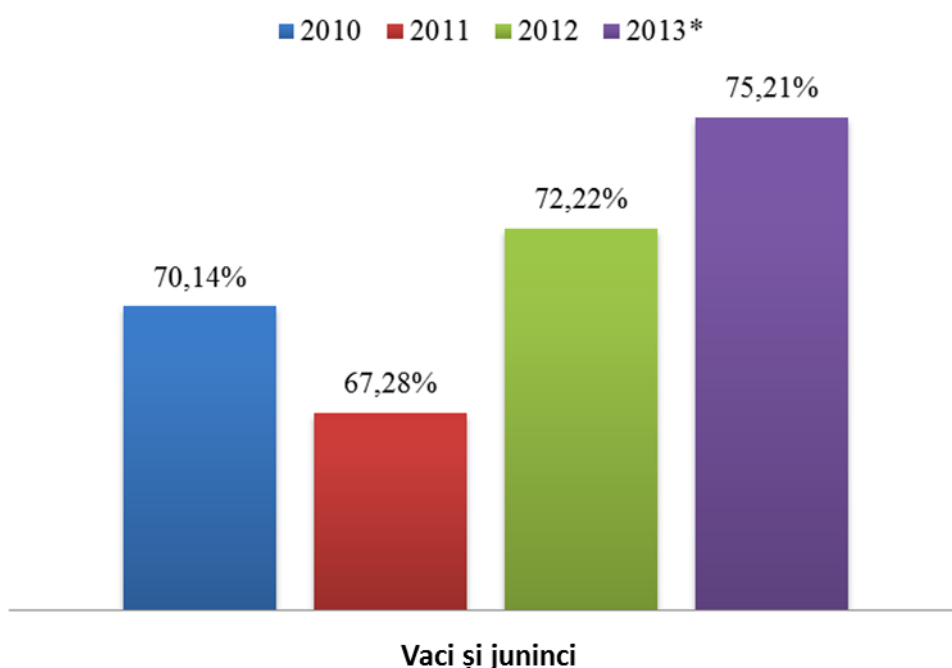
În anii anteriori, numărul bovinelor a crescut cu 13 000 de capete, atingând un nivel de 83 000 în 2013, față de 2010, când a fost mai mult de 70 000. Din aceste date reiese că numărul vacilor și junincilor a reprezentat 52%, cu excepția anului 2010, când a fost aproximativ 65%. Schema nr. 6 prezintă evoluția efectivului bovinelor și vacilor între anii 2010-2013, iar schema nr. 7 arată ponderea vacilor și junincilor.⁸

⁷ Sursa datelor: Autoritatea Națională Sanitar Veterinar și Siguranța Alimentelor

⁸ Sursa datelor: Autoritatea Națională Sanitar Veterinar și Siguranța Alimentelor



Schema nr. 6: Efectivul bovinelor între 2010 și 2013 în județul Harghita (* până la sfârșitul lunii noiembrie 2013)

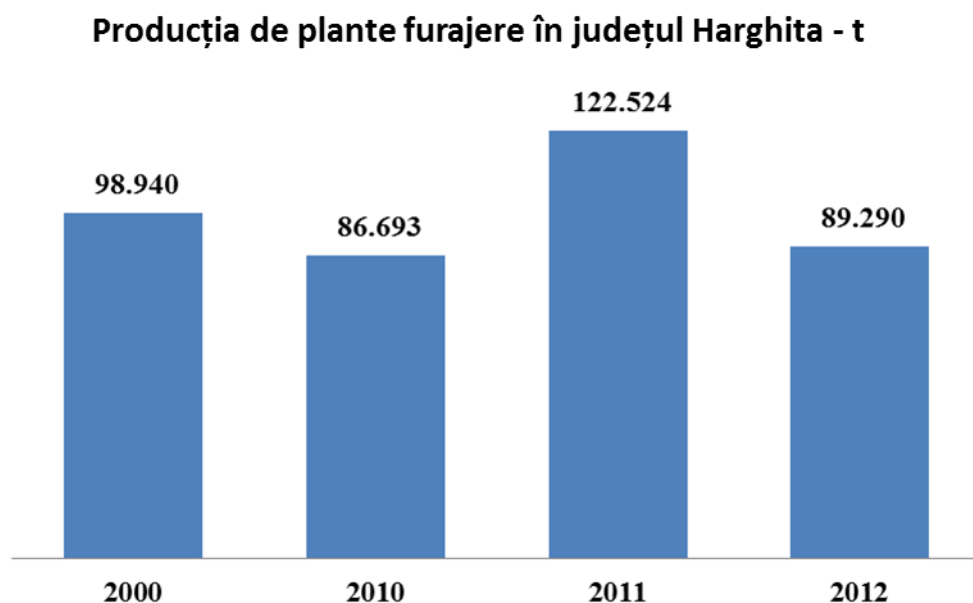


Schema nr. 7: Ponderea vacilor și junincilor din efectivul bovinelor între 2010-2013, în județul Harghita (* până la sfârșitul lunii noiembrie 2013) – %.

Creșterea numărului bovinelor nu este în concordanță cu creșterea numărului vacilor și junincilor. Până când în 2013 numărul bovinelor a crescut cu 20% față de anul 2010, în cazul vacilor și junincilor se poate observa numai o creștere de 7%.

Furajare

Furajarea bovinelor depinde de specia bovinei, masa vitei, data de fătare, perioada de lactație, anotimpul, etc. Întrucât există mai mulți factori, care influențează furajarea, nu se poate determina un standard în această chestiune. Având în vedere starea bovinei, recomandările și practicile sunt diferite, se poate vorbi mai degrabă despre necesitate de energie și despre tipul nutrețului, cu care poate acoperi această necesitate.



Schema nr. 8: Producția de plante furajere în județul Harghita

Având în vedere furajarea, se poate vorbi despre furajare principală și suplimentară. Cea principală are conținut din nutrețuri de bază cu substanțe care este suficient pentru producerea 10-12 de litri de lapte în vară, sau 8-10 litri de lapte în iarnă. Prin furajarea suplimentară este asigurată producerea surplusului de lapte. Plantele furajere pot fi următoarele: amestec din plante de toamnă, lucernă însilozate și fân, raigras italian însilozat, raigras hibrid însilozat și fân, amestec de iarbă însilozat și fân; pajiște însilozată și fân; sorg însilozat; porumb pentru siloz⁹

Schema nr. 8 arată evoluția producției plantelor furajere în județul Harghita. Aceste valori conțin cantitatea totală a producției de trifoi, lucernă, porumb verde furajere, și rădăcinoase furajere, întrucât aceste plante sunt care pot fi folosite pentru furajare. Prețurile variază în funcție de puterea de negociere a pieței, dar pot fi luate în considerare, ca un preț de bază, prețurile publicate de către Agenția Națională de Administrare Fiscală.

Produs	Preț mediu lei / kg
Lucernă uscată, trifoi, furaje uscate	0,40

⁹ <http://www.sersiafarm.hu/index.php?page=Toemegtakarmany-noevenyek#oszi> (2013.11.04; 14:11)

Furaje pentru însilozare (lucernă, trifoi, porumb pentru siloz)	0,20
Fân	0,30
Lapte de vacă	1,05

În cazul livrării, prețul laptelui variază între 1,05 – 1,50 de lei/litru¹⁰. Dacă vânzarea este realizată pe un târg, atunci, prețul laptelui urcă până la 2,5-3 lei/litru, deci în acest caz fermierul înregistrează venituri mai mari.

Compoziția hranei de bază, cantitatea furajului suplimentar și nevoile de furajare, variază la fiecare vacă, deci estimarea costurilor creșterii de vaci este foarte dificilă. E sigur că nu este posibilă o producție eficientă de lapte pentru fermierii care dețin numai una sau doi, trei de vaci. Având în vedere principiul economiei de scară, creșterea profitabilă de vaci poate fi realizată de către cooperative, asociații, clustere cu o reprezentare de interes comun.

III. Rezumat, concluzii

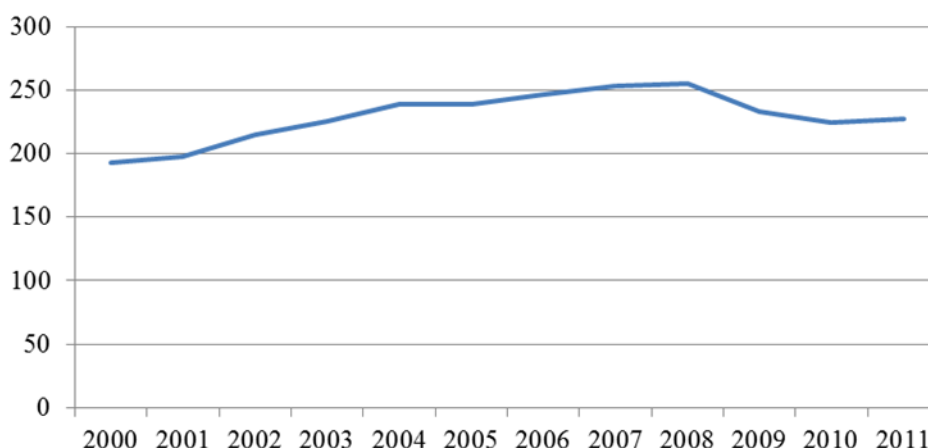
Pe baza datelor decenii, sistemul cotei de lapte nu reprezintă o barieră semnificativă la producerea laptelui, pentru că România a folosit doar jumătate din cota de livrare și cota de vânzare directă. Având în vedere efectivul de bovine românești, care are un nivel aproape de 1,163 milioane, și utilizarea cotei de lapte din anul anterior (51% cota de livrare și 53% cota de vânzare directă), din punctul de vedere al mărimii cotei curente, producerea de lapte poate fi dublată, prin creșterea eficienței producerii, sau prin majorarea efectivului de bovine. Dar, întrucât producerea laptelui are o barieră biologică, o creștere semnificativă poate fi realizată prin creșterea numărului de animale. După 25 de ani de funcționare, prin desființarea cotei de lapte în 2015, va fi eliminată o barieră pentru producere.

Prelucrarea laptelui determină producția laptelui, adică nevoile de lapte muls și cererea produselor lactate. După datele Instituției Naționale de Statistică, consumul laptelui și produselor lactate în România a fost de două ori mai mari în anul 2011 decât în 1990. În acest sens cantitatea laptelui, respectiv produselor lactate, exprimat în lapte cu 3,5% grăsime, în 1990 a fost în medie de 140,1 litri/cap locuitor/an, iar în 2011 această valoare s-a mărit la 227,7 litri/cap/an (apr. 234,5 kg), cu 1,65% mai mult decât în anul 2010. Aceste valori nu conțin consumul de unt.

Dacă aplicăm media națională la județul Harghita, atunci, consumul populației (aproape 310 mii) a fost 707,84 hl (apr. 72,9 mii de tone), care nu conține consumul de unt. În schimb, producția județeană de lapte în 2011 (lapte de ovine, bovine, capre și bivolițe) a fost 1.057 mii de hl (aproape 108,9 mii de tone). Diferența dintre cele două valori, 36 mii de tone, conține cantitatea folosită pentru producția untului și pierderi tehnologice.

¹⁰ http://static.anaf.ro/static/10/Anaf/AsitentContribuabili_r/Judete_PreturiAgricole_2013.htm;
www.aki.gov.hu

Consum mediu de lapte și produse lactate pe cap locuitor, exprimat în lapte cu o grăsime de 3,5% - litru



Schema nr. 9. Consum mediu pe cap în România între 2000-2011¹¹

Determinarea exactă a producției de lapte este dificilă, întrucât cantitatea laptelui vândut în mod direct, nu este exactă. În timpul raportării, datele sunt discutabile, pentru că fermierii trec date pe propria răspundere. În plus, nu poate fi măsurată cantitatea laptelui consumat de către viței. Totodată, întrucât în datele de baze ale Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură există numai fermierii care au mai multe de 3 bovine, nivelul producției de lapte de către fermierii cu 1-2 vaci poate fi numai o estimare, având în vedere producția medie și numărul bovinelor.

Analiza detaliată a pieței poate oferi un răspuns corect la întrebarea că nivelul consumului este potrivit pentru nivelul producției? Chiar dacă numerele de mai sus sunt numai orientative, arată că producția de lapte îndeplinește cererea pieței. Deci nivelul producției și efectivul de animale poate crește numai dacă crește și piața prelucrării, consumul sau exportul.

¹¹ Sursa datelor: INS

Procedura

Titlu	Producția de Lapte în Județul Harghita
Referințe	
Temei juridic	-
Numărul și data Hotărârii CJH / Ordonanței președințială:	-
Strategie / Program	Programul de Dezvoltare Economică a județului Harghita pe perioada 2012-2020 Prioritatea 1.: Producție alimentară de calitate
Structura competentă:	Biroul de Analiză și Sinteză
Data raportului final:	24.01.2014
Rapoarte anterioare în acest temă:	–
Consultări efectuate în acest temă:	Site-ul web al Academiei Harghitene Site-ul web al Biroului Analiză și Sinteză